

8. Dlouhodobý vývoj

Kapitola Dlouhodobý vývoj má poskytnout stručný pohled na vývoj hlavního města Prahy od roku 1980 do roku 2021. K poslední územní změně ve vymezení hlavního města došlo v roce 1974, kdy došlo ke sloučení malých sousedních obcí s územím tehdejšího hlavního města. Rozloha se tak zvětšila z 296,3 km² v roce 1973 na 496,1 km² v roce 1974. V období, které zde popisujeme, tedy od roku 1980 do roku 2021 již k dalšímu rozšíření Prahy nedošlo. Území Prahy je tedy po celou dobu srovnání údajů ze Sčítání 1980 až 2021 stejné.

Určitá omezení přináší srovnání z hlediska metodiky. V čase se měnil jak obsah sčítání, tak náplň některých ukazatelů. V roce 1980 se ve sčítacích formulářích podrobně zjišťovalo vybavení bytových domácností předměty dlouhodobé potřeby, v roce 1991 došlo k obnovení zjišťování náboženské víry. V roce 2011 byla ve sčítacím formuláři otázka na připojení domácností k internetu, ale v roce 2021 již nikoliv. Nejzásadnější změnou, která však ovlivnila srovnatelnost údajů od roku 1980, je zavedení konceptu obvyklého pobytu při zpracování sčítání. V letech sčítání 1980 až 2001 se osoby do sčítacích formulářů zapisovaly podle místa svého trvalého pobytu. Od roku 2011 byl pro zpracování údajů ze sčítání použit koncept tzv. „obvyklého bydliště“. To znamená, že osoby své bydliště měly napsat v tom místě, kde obvykle bydlí. Koncept obvyklého bydliště představuje místo bydliště jako místo, kde osoba převážně pobývá, tráví dobu svého každodenního odpočinku bez ohledu na dočasnou nepřítomnost z důvodu rekreace, návštěv, pracovních cest, pobytu ve zdravotnickém zařízení apod. a kde je členem konkrétní domácnosti.

Koncept obvyklého pobytu pak stejně jako koncept trvalého pobytu ve sčítáních do roku 2001 má vliv na všechny další návazné charakteristiky. Tedy nejen na údaje o struktuře obyvatelstva, ale také na údaje o obydlených domech, bytech (trvale versus obvykle obydlené), domácnostech (místo, kde domácnost skutečně, tj. obvykle hospodaří) a dojížděce. To je třeba vzít na zřetel při posuzování údajů z dlouhodobého hlediska.

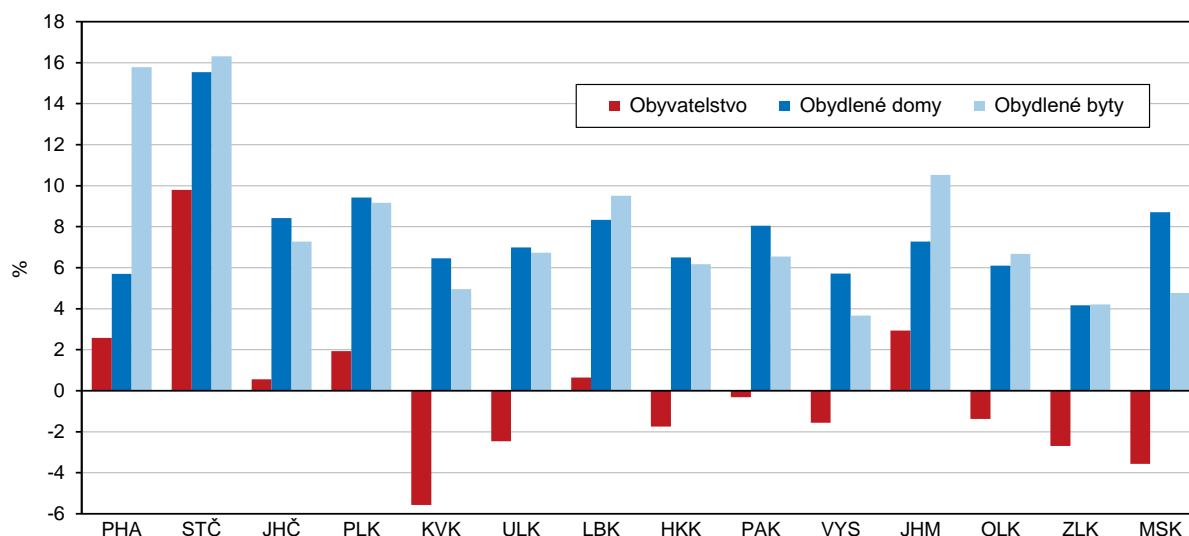
8.1 Obyvatelstvo

K 26. 3. 2021 bylo v Praze celkem 1 301 432 obvykle bydlících obyvatel. To bylo o 2,6 % více než při minulém sčítání. V roce 1980, kdy byl zjišťován počet trvale bydlících osob, bylo v Praze 1 182 186 obyvatel a v následujícím sčítání v roce 1991 o téměř 32 tisíc více (2,7 %). Od roku 1991 se již počet obyvatel snížil na 1 169 106 osob (o 45 tisíc, -3,7 %) v roce 2001. Bylo to způsobeno nepříznivým vývojem přirozené měny, kdy v tomto období více osob zemřelo, než se narodilo, a také počínajícím stěhováním osob z Prahy do jejího zázemí.

Při pohledu na kratší období mezi dvěma sčítáními 2011 a 2021, kdy jsou k dispozici plně srovnatelné údaje o obvyklém bydlišti, obvykle obydlených bytech a domech, si můžeme všimnout, že nárůst počtu obyvatel se zdaleka netýkal všech krajů. U poloviny krajů došlo ke snížení počtu obyvatel a u dvou krajů došlo pouze k mírnému nárůstu počtu obyvatel (Jihočeský, Liberecký). Naopak výraznější růst nad nebo okolo 2 % se týkal Jihomoravského kraje, Prahy a Plzeňského kraje. Nejvyšší nárůst pak zaznamenal Středočeský kraj (téměř 10%).

Graf 8.1 Změna hodnot vybraných ukazatelů v krajích mezi roky 2011 a 2021

(pře počteno na území krajů platné k 26. 3. 2021; podle obvyklého pobytu)

Procentuální nárůst počtu obydlých domů a bytů se týkal všech krajů, i když se vyskytovaly kraje, které se svým vývojem vymykaly – například Praha a Středočeský kraj.

Tab 8.1.1 Obyvatelstvo podle pohlaví a věku v hl. m. Praze (Sčítání 1980 až 2021)

(pře počteno na území kraje platné k 26. 3. 2021; do roku 2001 podle trvalého pobytu, od roku 2011 podle obvyklého pobytu)

	1980	1991	2001	2011	2021
Obyvatelstvo celkem	1 182 186	1 214 174	1 169 106	1 268 796	1 301 432
0–14 let	234 804	224 597	156 702	153 622	199 369
15–64 let	750 298	803 189	822 528	908 321	863 086
65 let a více (včetně nezjištěného věku)	197 084	186 388	189 876	206 853	238 977
Průměrný věk (roky)	38,6	38,8	41,1	41,2	41,4
Muži celkem					
0–14 let	120 505	115 270	80 441	78 744	102 324
15–64 let	357 252	386 469	401 364	450 904	433 306
65 let a více (včetně nezjištěného věku)	73 260	68 508	72 577	84 090	97 819
Ženy celkem					
0–14 let	114 299	109 327	76 261	74 878	97 045
15–64 let	393 046	416 720	421 164	457 417	429 780
65 let a více (včetně nezjištěného věku)	123 824	117 880	117 299	122 763	141 158

Průměrný věk se od roku 1980 mírně, i když stále, zvyšuje. Ani kladný přirozený přírůstek a kladné migrační saldo především cizích státních příslušníků růst průměrného věku nezvrátil.

V populaci Prahy byly v roce 2021 dvě třetiny osob v produktivním věku (15-64 let), 15 % v dětském věku do 15 let a 18 % ve věku seniorském nad 65 let. Mužská populace je mírně mladší než ženská část populace – mužů je více mezi osobami ve věku 0-14 a ve věku 15-64 let. Naopak v seniorském věku je žen o 44 % více než mužů.

Z dlouhodobého hlediska klesá zastoupení dětí a od sčítání 1991 roste zastoupení seniorů. Nejrychlejší je pokles zastoupení dětí. V roce 1980 představovaly téměř 20 % obyvatel Prahy a v posledním sčítání pak už jen 15 % obyvatel. Pro informaci, v roce 2011 byl podíl dětí ještě nižší (12 %). U produktivní složky lze hovořit o kolísání – v roce 1980 měla téměř 64% zastoupení, v roce 2011 vůbec nejvyšší (72 %) a v roce 2021 již došlo k poklesu jejího zastoupení na 66 %.

Tendence **vývoje počtu obyvatel starších 15-ti let podle rodinného stavu** jsou velmi jasné bez výkyvů. Z dlouhodobého hlediska došlo k výraznému zvýšení podílu svobodných osob a naopak snížení podílu ženatých mužů, vdaných žen a ovdovělých osob v populaci Prahy. Tato tendence je pozorovatelná napříč regiony ČR.

Od roku 1991 došlo v mužské populaci k výraznému zvýšení zastoupení svobodných mužů (zvýšení z 24 % v roce 1991 na 43 % v roce 2021). Téměř stejný vývoj, ale opačným směrem byl v populaci ženatých mužů – jejich podíl se naopak snížil z 64 % v roce 1991 na 43 % v roce 2021. Došlo tak k tomu, že ženatých a svobodných mužů bylo v Praze k datu sčítání 2021 téměř stejně.

Tab. 8.1.2 Obyvatelstvo ve věku 15 let a více podle pohlaví a rodinného stavu v hl. m. Praze (Sčítání 1980 až 2021)

(přepočteno na území kraje platné k 26. 3. 2021; do roku 2001 podle trvalého pobytu, od roku 2011 podle obvyklého pobytu)

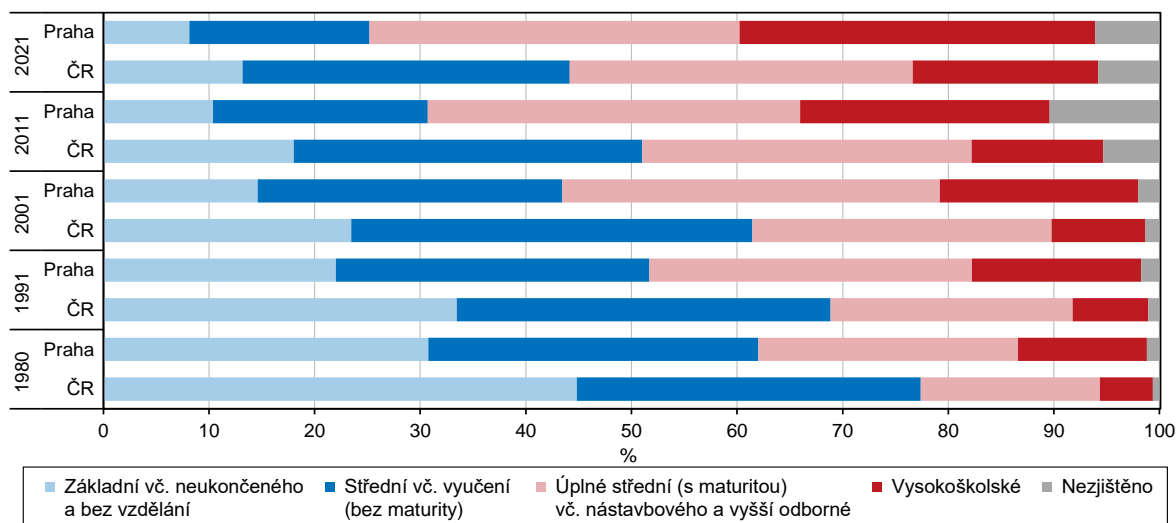
	1980	1991	2001	2011	2021
Obyvatelstvo ve věku 15 let a více celkem¹⁾	947 382	989 577	1 012 404	1 115 174	1 102 063
z toho podle rodinného stavu:					
svobodní/svobodné	.	196 447	266 066	381 982	420 946
ženatí/vdané	602 262	582 545	521 520	494 760	443 874
rozvedení/rozvedené	.	101 874	121 456	144 226	150 163
ovdovělí/ovdovělé	.	106 068	92 344	81 429	70 478
Muži ve věku 15 let a více celkem¹⁾		986 934	1 001 386	1 102 397	1 085 461
z toho podle rodinného stavu:					
svobodní	.	107 948	145 206	206 799	226 565
ženatí	299 989	290 113	260 389	250 059	222 741
rozvedení	.	39 035	48 106	57 204	60 583
ovdovělí	.	16 247	14 495	13 604	12 094
Ženy ve věku 15 let a více celkem¹⁾		453 343	468 196	527 666	521 983
z toho podle rodinného stavu:					
svobodné	.	88 499	120 860	175 183	194 381
vdané	302 273	292 432	261 131	244 701	221 133
rozvedené	.	62 839	73 350	87 022	89 580
ovdovělé	.	89 821	77 849	67 825	58 384

U žen měl vývoj počtu sezdaných a svobodných osob podobnou dynamiku. Od roku 1991 došlo ke zvýšení podílu svobodných žen mezi ženami ve věku 15 a více let o 18 p. b. (ze 17 % na 34 %). U vdaných žen naopak došlo k poklesu z 55 % na 39 %. V pražské populaci žen je tak na rozdíl od mužů stále ještě větší podíl vdaných osob. Shodně je v ženské a mužské populaci vidět dlouhodobá tendence zvyšování podílu rozvedených a snižování podílu ovdovělých osob. Svůj vliv na to může mít jak postupné snižování počtu osob vstupujících do manželství a tedy nižší podíl rozvedených v populaci a také zlepšování lékařské péče a snižování podílu ovdovělých, které se vyskytují především mezi staršími osobami.

Praha byla vždy regionem, kde se koncentrovalo obyvatelstvo s vyššími stupni vzdělání. V rozmezí 40 let, od Sčítání v roce 1980 do Sčítání roku 2021, došlo u osob ve věku 15 a více let **k významným posunům ve vzdělanostní struktuře pražských obyvatel** směrem k vyšším stupňům vzdělání.

Graf 8.2 Obyvatelstvo ve věku 15 let a více podle nejvyššího dosaženého vzdělání - Praha a ČR

(pře počteno na území kraje platné k 26. 3. 2021; do roku 2001 podle trvalého pobytu, od roku 2011 podle obvyklého pobytu)

Tab. 8.1.3 Obyvatelstvo ve věku 15 let a více podle pohlaví a nejvyššího dosaženého vzdělání v hl. m. Praze (Sčítání 1980 až 2021)

(pře počteno na území kraje platné k 26. 3. 2021; do roku 2001 podle trvalého pobytu, od roku 2011 podle obvyklého pobytu)

	1980	1991	2001	2011	2021
Obyvatelstvo ve věku 15 let a více celkem¹⁾	947 382	989 577	1 012 404	1 115 174	1 102 063
v tom podle nejvyššího dosaženého vzdělání:					
bez vzdělání	1 666	1 151	1 465	2 462	3 916
základní (vč. neukončeného)	289 831	216 769	146 511	113 327	85 743
střední vč. vyučení (bez maturity)	296 060	293 681	292 029	226 686	187 884
úplné střední (s maturitou) vč. nástavbového a vyšší odborné	232 998	302 288	361 871	393 280	386 326
vysokoškolské	115 460	158 489	190 373	263 272	371 351
nezjištěno	11 367	17 199	20 155	116 147	66 843
Muži ve věku 15 let a více celkem¹⁾	430 512	454 977	473 941	534 994	531 125
v tom podle nejvyššího dosaženého vzdělání:					
bez vzdělání	449	442	687	1 334	2 241
základní (vč. neukončeného)	94 586	74 561	53 304	46 254	39 308
střední vč. vyučení (bez maturity)	150 795	150 156	152 049	122 134	102 471
úplné střední (s maturitou) vč. nástavbového a vyšší odborné	103 722	123 574	147 035	163 291	170 033
vysokoškolské	76 101	97 527	110 117	135 752	177 447
nezjištěno	4 859	8 717	10 749	66 229	39 625
Ženy ve věku 15 let a více celkem¹⁾	516 870	534 600	538 463	580 180	570 938
v tom podle nejvyššího dosaženého vzdělání:					
bez vzdělání	1 217	709	778	1 128	1 675
základní (vč. neukončeného)	195 245	142 208	93 207	67 073	46 435
střední vč. vyučení (bez maturity)	145 265	143 525	139 980	104 552	85 413
úplné střední (s maturitou) vč. nástavbového a vyšší odborné	129 276	178 714	214 836	229 989	216 293
vysokoškolské	39 359	60 962	80 256	127 520	193 904
nezjištěno	6 508	8 482	9 406	49 918	27 218

¹⁾ do roku 2011 včetně nezjištěného věku

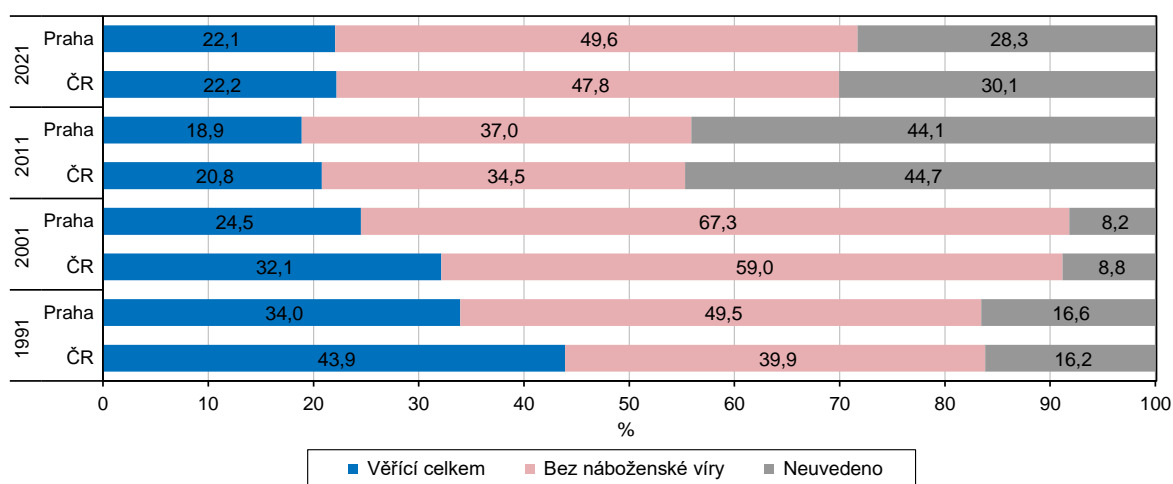
Podíl osob bez vzdělání byl ve všech letech sčítání zanedbatelný. Od roku 1980 došlo k mírnému zvýšení podílu těchto osob mezi obyvatelstvem ve věku 15 a více let (o 0,2 p. b.). Osoby se základním vzděláním včetně těch s neukončeným bylo v roce 1980 celkem 31 %, od té doby jejich zastoupení setrvalo klesalo až k hodnotě 8,3 %. Pokles byl významný – o 22,7 p. b. Opačným směrem a téměř

shodně vzrostl podíl vysokoškoláků. V roce 1980 jich bylo v populaci Prahy 12,3 %, v roce 2021 již 35,9 % a růst zastoupení tak byl o 23,5 p. b. Podobným tempem, ale různými směry se pak ubíral podíl osob se středním vzděláním bez maturity a osob s maturitou. O 13,5 p. b. poklesl podíl osob se středním vzděláním bez maturity. Zahrnutí jsou do této skupiny také vyučené osoby. Naopak o 12,4 p. b. vzrostlo zastoupení osob se vzděláním středním ukončeným maturitou.

Otázka na náboženskou víru nebyla před rokem 1989 součástí sčítacích formulářů. Opět se do obsahu Sčítání lidu dostala v roce 1991. Odpovědi na tuto otázku jsou dobrovolné, osoba v odpovědi deklaruje svůj postoj k víře. Z důvodu dobrovolnosti (dobrovolná byla a je ještě otázka na národnost) bývají otázky na náboženskou víru odpovězeny jen určitým podílem osob, výrazná část osob využije práva na otázku neodpovídat. V jednotlivých sčítáních se tak liší míra odpovědí na tuto otázku. V roce 2001 neodpovědělo na tuto otázku jen 8,2 % osob, největší podíl nezjištěných odpovědí byl v roce 2011, kdy neodpovědělo 44,1 % osob. Struktura obyvatel podle náboženské víry je uvedena v následujícím grafu, který pracuje i s údajem „neuvedeno“.

Graf 8.3 Obyvatelstvo podle náboženské víry - Praha a ČR

(přepočteno na území kraje platné k 26. 3. 2021; do roku 2001 podle trvalého pobytu, od roku 2011 podle obvyklého pobytu)

Pokud se podíváme jen na obyvatelstvo, které vyjádřilo nějaký postoj k otázce na náboženskou víru, pak v roce 1991 bylo věřících 41 % obyvatel z těch, kteří na otázku odpověděli, v roce 2011 to bylo 34 % a v roce 2021 se jednalo o 31 % věřících. Osob, které uvedly, že jsou bez náboženské víry, bylo v roce 1991 celkem 59 % a v roce 2021 už 69 %. V roce 2011 i 2021 lidé mohli přímo deklarovat, že jsou věřící, ale bez příslušnosti ke konkrétní církvi. Takových osob bylo ve sčítání 2021 celkem 15 %, v roce 2011 pak 14 % osob.

8.2 Ekonomická aktivita

Podle údajů z jednotlivých sčítání od roku 1980 se počet osob, které představují pracovní sílu (dříve ekonomicky aktivní) neustále zvyšuje. Při přepočtu na počet obyvatel připadalo na 100 obyvatel nejvíce osob zařazených mezi pracovní sílu při Sčítání 2021. Tehdy to bylo necelé dvě třetiny (60 %) všech obyvatel. Podíl pracovní síly na počtu obyvatel se od sčítání 1980 neustále zvyšuje, v roce 1980 dosáhl hodnoty téměř 54 %, v roce 2021 téměř 60 %. Naopak podíl osob ekonomicky neaktivních, které nejsou mezi pracovní sílu zařazeny, se od sčítání 1980 setrvale snižoval. Při posledním cenzu v roce 2021 byl podíl osob mimo pracovní sílu na počtu obyvatel 40%, v roce 1980 pak 46%.

Počet osob mimo pracovní sílu byl v roce 1980 v Praze na úrovni 547,3 tisíc osob, jejich počet v následujících 40 letech kolísal. Mezi sčítáním 2011 a 2021 počet osob mimo pracovní sílu vzrostl

z 500,9 tisíc na 512,7 tisíc osob. Jejich podíl na počtu obyvatel se ale snížil (snižuje se plynule od roku 1980). Mezi osoby mimo pracovní sílu patřili ve všech sčítáních i nepracující důchodci. Jejich počet se od roku 1991 snižoval. Jejich zastoupení na počtu osob zařazených mimo pracovní sílu bylo v roce 1980 stejné jako v roce 2021 (41 %). V letech sčítání 1991 až 2011 byl jejich podíl vyšší než 44 %.

Co se týče struktury osob mimo pracovní sílu podle pohlaví, v roce 2011 a 2021 zde dominovaly ženy (59, resp. 58 %). Také v předchozích letech, kdy se konalo sčítání, byl podíl žen podobný (57 až 59 %) jako v současnosti. Ženy také převládaly mezi nepracujícími důchodci, když v roce 2021 jejich zastoupení dosáhlo na téměř 63 %. V předchozích letech však zastoupení žen mezi nimi bylo vyšší (například před deseti lety jich byl 64% podíl a v roce 1980 dokonce téměř 67% podíl.

Tab. 8.2.1 Ekonomická aktivita obyvatelstva v hl. m. Praze (Sčítání 1980 až 2021)

(přepočteno na území kraje platné k 26. 3. 2021; do roku 2001 podle trvalého pobytu, od roku 2011 podle obvyklého pobytu)

	1980	1991	2001	2011	2021
Pracovní síla	634 895	648 993	635 105	644 643	766 484
muži	321 979	328 893	335 161	335 251	403 284
ženy	312 916	320 100	299 944	309 392	363 200
v tom: zaměstnaní	634 895	631 078	601 031	600 730	733 840
muži	321 979	319 428	316 961	311 721	387 199
ženy	312 916	311 650	284 070	289 009	346 641
nezaměstnaní	-	17 915	34 074	43 913	32 644
muži	-	9 465	18 200	23 530	16 085
ženy	-	8 450	15 874	20 383	16 559
Osoby mimo pracovní sílu	547 291	565 181	519 242	500 971	512 729
muži	229 038	241 354	210 759	206 273	217 608
ženy	318 253	323 827	308 483	294 698	295 121
z toho nepracující důchodci	222 139	250 471	246 282	231 135	209 297
muži	73 731	86 348	85 111	83 326	78 276
ženy	148 408	164 123	161 171	147 809	131 021
Nezjištěno	-	-	14 759	123 182	22 219
muži	-	-	8 462	72 214	12 557
ženy	-	-	6 297	50 968	9 662
Podíl pracovní síly na počtu obyvatel (%) ¹⁾	53,7	53,5	55,0	56,3	59,9
Podíl osob mimo pracovní sílu na počtu obyvatel (%) ¹⁾	46,3	46,5	45,0	43,7	40,1
Podíl nezaměstnaných na pracovní síle (%)	-	2,8	5,4	6,8	4,3

Co se týče rozdělení osob v pracovní síle na zaměstnané a nezaměstnané, rok 1980 se v údajích vymyká. V roce 1980 bylo podle oficiálních statistik 100 % osob zaměstnaných, nikdo nebyl nezaměstnaný. Každý člověk měl povinnost pracovat. V roce 1991 bylo v celkovém objemu pracovní síly 97 % zaměstnaných a 3 % nezaměstnaných. V roce 2011, ve sčítání, které těsně následovalo po hospodářské krizi z roku 2009, byl podíl nezaměstnaných výrazněji (7 % z pracovní síly) a podíl zaměstnaných byl na úrovni 93 %. Také v absolutních počtech bylo v roce 2011 v porovnání s ostatními sčítáními počet zaměstnaných nejnižší (600,7 tisíc osob) a počet nezaměstnaných nejvyšší (43,9 tisíc osob). Při posledním sčítání v roce 2021 byl poměr mezi zaměstnanými a nezaměstnanými 96 ku 4.

Možnosti srovnání s rokem 1980 i rokem 1991 jsou omezené, zejména proto, že před rokem 1989 nebylo časté zaměstnávání cizích státních příslušníků a ti také nebyli ve větší míře zahrnuti do počtu obyvatel. Od roku 2001 byly do počtu obyvatel započteny ve větší míře i osoby s cizím státním občanstvím. Také se zvětšil objem mezinárodní migrace z pracovních důvodů, Praha se stala magnetem pro cizí státní příslušníky, kteří se sem stěhovali (a stále stěhují) za prací. V současné době je zastoupení cizích státních příslušníků v populaci i pracovní síle mnohem vyšší než tomu bylo před sčítáním 2001.

8.3 Hospodařící domácnosti

Srovnání údajů o hospodařících domácnostech od roku 1980 jsme omezili pouze na srovnání celkového počtu a srovnání domácností tvořených jednotlivci a jednou rodinou. Porovnání podrobnějších charakteristik domácností je problematické, proto se u podrobnějších údajů v textu věnujeme pouze sčítáním 2011 a 2021. Také údaje o domácnostech jsou ovlivněny konceptem obvyklého bydliště, který ČSÚ začal používat až ve sčítání roku 2011. Přitom obzvláště u domácností je potřeba vědět, kde lidé obvykle (skutečně) žijí. Rodinná uspořádání jsou různá, lidé mnohem častěji žijí i v neformálních svazcích, bez ohledu na své trvalé bydliště.

V roce 1980 bylo v Praze 501,0 tisíc domácností, které zde měly trvalé bydliště, jejich počet se neustále zvyšuje. V roce 2001 zde bylo takových domácností 544,6 tisíc a nárůst tedy činil 8,7 %. V roce 2011 mělo v Praze obvyklé bydliště 579,5 tisíc domácností a v roce 2021 o 13,5 % víc.

V průběhu času postupně dochází k tomu, že se zvyšuje zastoupení domácností jednotlivců. V roce 1980 jich bylo mezi domácnostmi 30 %, v roce 2001 už 37 %. Mezi lety 2011 a 2021 se jejich nárůst zvýšil - o téměř 8 p. b. - a jejich podíl tak dosáhl na 47 %. Zastoupení domácností tvořených jednou rodinou se snižuje a to zejména právě v důsledku zvyšování podílu jednotlivců mezi domácnostmi.

Tab. 8.3.1 Domácnosti v hl. m. Praze (Sčítání 1980 až 2021)

(přepočteno na území kraje platné k 26. 3. 2021; do roku 2001 podle trvalého pobytu, od roku 2011 podle obvyklého pobytu)

	1980	1991	2001	2011	2021
Hospodařící domácnosti celkem	501 019	538 331	544 577	579 509	658 001
z toho: domácnosti jednotlivců	150 840	187 528	201 335	225 802	308 279
tvořené 1 rodinou	317 324	339 076	320 177	300 262	323 764
Rodinné domácnosti podle typu:					
úplné rodiny	.	.	.	223 695	260 252
bez závislých dětí	.	.	.	138 255	146 641
se závislými dětmi	.	.	.	85 440	113 611
neúplné rodiny	.	.	.	76 567	63 512
bez závislých dětí	.	.	.	36 987	24 622
se závislými dětmi	.	.	.	39 580	38 890
Podíl domácností jednotlivců (%) ¹⁾	30,1	34,8	37,0	39,0	46,9
Podíl domácností tvořených 1 rodinou (%) ¹⁾	63,3	63,0	58,8	51,8	49,2
Podíl úplných rodin se závislými dětmi na celku úplných rodin (%)	.	.	.	38,2	43,7
Podíl neúplných rodin se závislými dětmi na celku neúplných rodin (%)	.	.	.	51,7	61,2

Mezi rokem 2011 a 2021 se zvýšil počet i zastoupení úplných rodin a snížil se počet (a zastoupení) neúplných rodin. Neúplné rodiny tvořily v roce 2011 čtvrtinu domácností tvořených jednou rodinou, v roce 2021 pak více než pětinu. Mezi úplnými rodinami převládaly ty bez závislých dětí (jednalo se tedy o sezdaný nebo nesezdaný pár, který spolu žije, buď s žádným závislým dítětem, nebo s dítětem nezávislým). Jejich podíl byl v roce 2021 celkem 56,3%, od roku 2011 snížil o 5,5 p. b. Naopak se zvýšilo zastoupení úplných rodin se závislými dětmi z 38,2 % na 43,7 %.

U neúplných rodin je situace jiná – většinu tvoří rodiny se závislými dětmi. Od roku 2011 do roku 2021 se zvýšilo zastoupení neúplných rodin se závislými dětmi na celkovém počtu neúplných rodin z 51,7 % na 61,2 %, tedy o téměř 10 p. b.

8.4 Domovní a bytový fond

Údaje o domech a bytech ze Sčítání lidu se týkají domů podléhajících sčítání, což jsou všechny domy určené k bydlení (obydlené i neobydlené), objekty s byty (bytem) a ubytovací zařízení bez bytu, pokud slouží k bydlení. Do počtu domů tak patří kromě rodinných a bytových domů i různá zařízení určená k bydlení – např. domovy mládeže, internáty, dětské domovy, ústavy sociální péče, domovy důchodců, penziony pro důchodce, kláštery a konventy, azylová zařízení pro cizince, provozní budovy s bytem (např. škola s bytem) apod.

Co se týče srovnatelnosti s předchozími sčítáními, omezující je především to, že do roku 2001 (včetně) byly do údajů o domech a bytech zahrnuty ty, kde měly osoby trvalý pobyt, zatímco od roku 2011 to byly domy, kde měla alespoň jedna osoba obvyklý pobyt. Pro obyvatele to bylo v některých případech matoucí, mohli se z různých důvodů identifikovat jako obvykle bydlící tam, kde měly trvalý pobyt. Od roku 1980 se také měnila náplň jednotlivých ukazatelů souvisejících zejména s charakteristikami domů a bytů (jako například vydefinování toho, co je obytná místnost, jak se posuzuje způsob vytápění atd.).

Tab. 8.4.1 Domovní fond v hl. m. Praze (Sčítání 1980 až 2021)

(pře počteno na území kraje platné k 26. 3. 2021; do roku 2001 podle trvalého pobytu, od roku 2011 podle obvyklého pobytu)

	1980	1991	2001	2011	2021
Domy celkem	77 827	83 267	88 200	99 949	106 154
obydlené	75 794	78 977	82 160	92 927	98 217
neobydlené	2 033	4 290	6 040	7 022	7 937
Podíl neobydlených domů (%)	2,6	5,2	6,8	7,0	7,5
Z obydlých domů:					
rodinné domy	44 270	47 257	50 258	57 354	61 178
bytové domy	29 067	29 955	29 659	32 596	34 399
Podíl bytových domů (%)	38,4	37,9	36,1	35,1	35,0
Obydlené domy podle vlastníka:					
fyzická osoba	46 140	47 449	55 781	61 920	66 733
obec, stát	23 572	24 224	8 630	5 105	934
bytové družstvo	3 968	5 677	4 319	5 372	2 959
spoluvlastnictví vlastníků bytů	.	.	.	10 899	21 494

V roce 1980 bylo v Praze celkem 77,8 tisíc domů, z toho 2 tisíce neobydlených. Počet domů pomalu roste, největší dynamiku měl růst mezi lety 2001 a 2011, kdy dosáhl 13 %. Naopak nejmenší růst počtu domů mezi jednotlivými sčítáními byl v roce 2001 (růst o 6 % oproti roku 1991), kdy přibýlo do domovního fondu Prahy nejméně bytů za 10 let. V Praze byla během posledních 40 let rozdílná intenzita výstavby domů, nárůsty počtu domů mezi sčítáními tomu odpovídají.

Podíl neobydlených domů v roce 2021 dosahoval v Praze 7,5 %, ve sčítání roku 1980 to bylo 2,6 %. V Praze je sice méně bytových domů, jedná se ale vesměs o větší domy, například činžovní domy v centru Prahy nebo sídliště na okrajích města a tak počet bytů v bytových domech naopak počet bytů v rodinných domech výrazně převyšuje. Mezi obydlými domy podléhajícími sčítání, bylo v roce 2021 celkem 35 % bytových domů a většina (62 %) rodinných domů.

Výrazně se od roku 1980 změnila struktura domů podle jejich vlastníka. Před rokem 2011 domy ve spoluvlastnictví vlastníků bytů de facto neexistovaly. Tato forma vlastnictví však do roku 2021 nabyla na významu, když v roce 2011 tvořily takové domy pouze cca jednu desetinu obydlého bytového fondu a v roce 2021 už jednu pětinu.

Suverénně největší a zároveň nejstálejší složkou obydlého bytového fondu v Praze jsou domy ve vlastnictví fyzické osoby. V roce 1980 až 2021 tvořily přibližně 61 až 68 % obydlých domů v Praze. Obydlých domů ve vlastnictví obce nebo státu bylo nejvíce v roce 1980 (31 %) a nejméně při

posledním sčítání 2021 (1 %). Byty ve vlastnictví státu či města, nebo také byty družstevní často přešly do spoluvlastnictví vlastníků bytových jednotek.

Tab. 8.4.2 Bytový fond v hl. m. Praze (Sčítání 1980 až 2021)

(přečteno na území kraje platné k 26. 3. 2021; do roku 2001 podle trvalého pobytu, od roku 2011 podle obvyklého pobytu)

	1980	1991	2001	2011	2021
Byty celkem	461 984	516 293	551 243	587 832	721 332
obydlené	448 741	495 804	496 940	542 168	627 705
neobydlené	13 243	20 489	54 303	45 664	93 627
Podíl neobydlených bytů (%)	2,9	4,0	9,9	7,8	13,0
Obydlené byty podle druhu domu:					
v rodinných domech	59 757	58 836	63 642	72 471	79 161
v bytových domech	384 646	433 672	430 234	464 768	542 548
Podíl bytů v bytových domech (%)	85,7	87,5	86,6	85,7	86,4

Podobný vývoj, tedy stálý růst, se týkal počtu bytů. I když v případě bytů docházelo k tomu, že zvláště po roce 1989 se byty přeměnily na kanceláře a jiné prostory pro komerční využití. Část bytů se také přeměnila na ordinace lékařů. Na základě údajů ze sčítání 1980 víme, že bylo tehdy v Praze 461,9 tisíc bytů a do roku 1991 se jejich počet zvýšil o téměř 12 %. Bylo to důsledkem probíhající sídlištní výstavby. Nejmenší nárůsty počtu bytů zaznamenala Praha v období 1991-2001 a také 2001-2011 (o cca 7 %). Mezi lety 2011 a 2021 byl nárůst počtu bytů 22%.

Z celkového počtu obydlených bytů je stabilně kolem 86 až 88 % v bytových domech, 12 až 13 % v rodinných domech a 1 % v ostatních bytových.

Tab. 8.4.3 Bytový fond v hl. m. Praze (Sčítání 1980 až 2021)

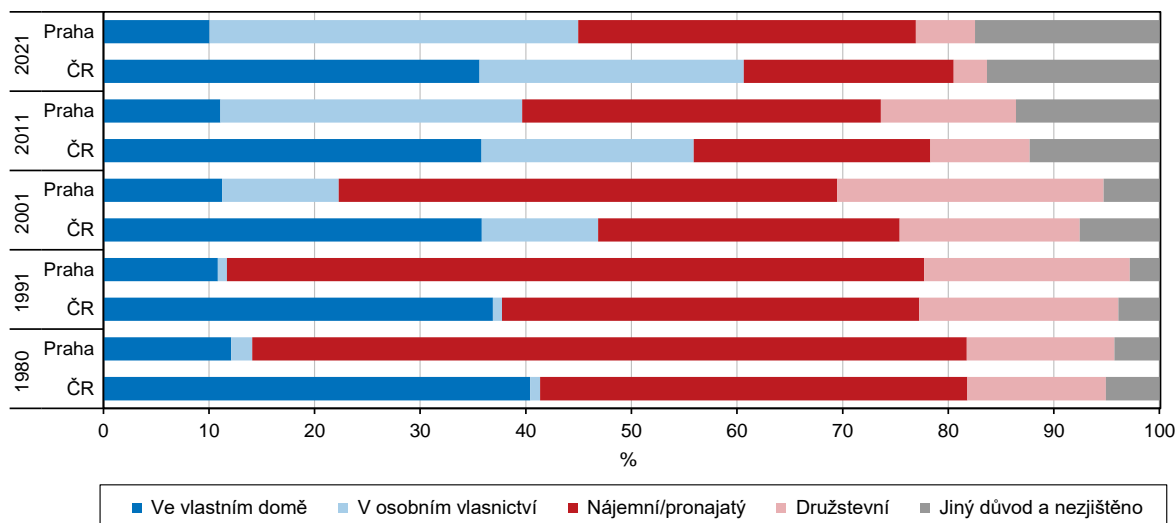
(přečteno na území kraje platné k 26. 3. 2021; do roku 2001 podle trvalého pobytu, od roku 2011 podle obvyklého pobytu)

	1980	1991	2001	2011	2021
Obydlené byty celkem	448 741	495 804	496 940	542 168	627 705
podle právního důvodu užívání bytu:					
ve vlastním domě	54 309	53 732	55 893	60 114	63 124
v osobním vlastnictví	8 922	4 236	54 796	154 866	219 058
nájemní/pronajatý	303 674	327 360	234 599	184 186	200 753
družstevní	62 686	96 574	125 383	69 329	35 107
jiný důvod a nezjištěno	19 150	13 902	26 269	73 673	109 663
Obydlené byty podle převažujícího způsobu vytápění:					
ústřední dálkové nebo domovní	206 098	298 239	327 278	391 685	415 442
ústřední s vlastním zdrojem (v bytě)	35 456	51 890	45 799	52 436	115 272
lokální topidla (kamna)	201 993	140 621	111 826	67 319	59 359
Počet osob na 1 obydlený byt	2,62	2,44	2,33	2,24	2,01

Výrazně se proměnila vlastnická struktura obydlených bytů (v terminologii sčítání právní důvod užívání bytů). V roce 1980 osobní vlastnictví bytů téměř neexistovalo (2 % trvale obydlených bytů), v roce 2001 už jich bylo 11 % trvale obydlených a v roce 2021 celkem 35 % obvykle obydlených bytů. Výrazně se snížilo zastoupení bytů v nájmu či pronájmu z 68 % na 32 % mezi lety 1980 a 2021. Také zastoupení bytů ve vlastním domě (- 2 p. b.) a v družstevním vlastnictví (-8 p. b.) se snížilo. V kategorii jiný důvod a nezjištěno bylo v roce 1980 zhruba 4 % trvale obydlených bytů a v roce 2021 už 17 % obvykle obydlených bytů.

Graf 8.4 Obydlené byty podle právního důvodu užívání bytu - Praha a ČR

(pře počteno na území kraje platné k 26. 3. 2021; do roku 2001 podle trvalého pobytu, od roku 2011 podle obvyklého pobytu)

Z celkového počtu obydlých bytů mělo v roce 2021 v Praze nejvíce ústřední dálkové nebo ústřední domovní vytápění (415,4 tisíc obydlých bytů, 66 %). V porovnání s předchozími sčítáními to bylo druhé největší zastoupení. V roce 2011 se jednalo o 391,7 tisíc domů (72 %) s tímto typem vytápění. Když půjdeme zpátky v čase, pak zastoupení ústředního dálkového nebo domovního bylo před rokem 2011 výrazně menší. V roce 1980 sem patřilo pouze 46 % trvale obydlých bytů. Od roku 1980 se naopak drasticky snížil počet i podíl bytů, které k vytápění využívaly lokální topidla (například kamna). Snížení ze 45 % v roce 1980 na 9 % v roce 2021 bylo velmi výrazné. Bytů, které měly ústřední vytápění s vlastním zdrojem (v bytě), bylo v roce 1980 cca 35,5 tisíc, což představovalo 8 % trvale obydlých bytů. Při poslední sčítání v roce 2021 bylo takových bytů sečteno 115,3 tisíc, tedy 18 % z obvykle obydlých.